

SILVESTER PAPA II.

(GERBERTUS.)

NOTITIA HISTORICA IN SILVESTRUM PAPAM II.

(Natal. Alex., *Sæculum x*, pag. 36.)

Gregorio V successit Gerbertus natione Gallus, A patria Aquitanus, humili genere natus, Auriliacensis monachus, deinde Bobiensi abbas, Ottonis III et Roberti regis Francorum præceptor, archiepiscopus Remensis, deinde Ravennatensis, Ottonis imperatoris discipuli sui favore in sedem apostolicam evehctus, mutato nomine, Silvester II appellatus. Ipsum Hispali artes magicas et necromantiam didicisse, dæmonem familiarem habuisse, etiam ex quo fuit pontifex ipsum consuluisse de duratione vitæ suæ, ab eoque responsum tulisse quod ante moriturus non esset quam missam celebrasset in Jerusalem, et alia absurda et inepta, Benno pseudocardinalis et schismaticus auctor commentus est et scriptis mandavit. Quam fabulam in Commentarios suos retulere Sigebertus ad annum 998, quamvis de ea dubitanter loquatur; Martinus Polonus, S. Antoninus tom. II Chronic., tit. 16, § 18; Vincentius Bellovacensis lib. xxiv, cap. 88, Wernerus Rolewink, in Fasciculo temporum; Willelmus Malmesburiensis lib. II de Gestis regum Anglor., cap. 10; Centuriatores Magdeburgenses, et Platina, lib. de Vitis pontificum, in SILVESTRO II. Verum istud schismatici auctoris commentum, quod historici nimis creduli et minus accurati exceperunt, cœvi scriptores destruerunt, cum laudibus exornant Gerbertum seu Silvestrum II, et ejus eximia prædicant merita. De eo Ditmarus Merseburgensis episcopus lib. VI: « Superius, inquit, de universali papa Brunone disputans, cum successorem ejus Gerbertum tantum nominarem, ut de eo latius aliquid scribam, non incongruum est. Erat is natus de occiduis regionibus, a puero liberali arte nutritus, et ad ultimum, Remensem urbem ad regendum juste promotus. Optime callebat astrorum cursus discernere, et contemporales suos variae artis notitia superare. Hic tandem a finibus suis expulsus, Ottonem petiit imperatorem, et cum eo diu conversatus, in Magdeburg horologium fecit, illud recte constituens, considerata per fistulam

quadam stella nautarum duce. Post hæc autem prædicto papa defuncto, is gratia imperatoris eidem successit, et usque ad tempus Henrici regis sedebat, Silvester vocatus. » De eo Helgaldus Floriacensis monachus in Vita Roberti regis Christianissimi, de quo ita scribit: « Fuit idem rex sapientissimus litterarum, cujus sapientissimo cordi insita erant a Deo data perfectæ scientiæ dona. Nam a piissima matre scholæ Remensi traditus, domno Gerberto ad erudiendum est datus, qui eum sufficienter liberalibus instrueret disciplinis, ut in omnibus Deo omnipotenti complaceret virtutibus almis. Factumque est: is quippe Gerbertus pro maximo suæ sapientiæ merito, quæ toto radiabat in mundo, donativo regis Hugonis munere, pontificium adeptus Remense, non multis annis illud adornavit splendide in his quæ forent necessaria sanctæ Ecclesiæ. Eo namque derelicto, Ravennatium factus est rector ab Ottone III. De quo ad apostolatam Petri apostoli sanctissimi festinus conscendens, multa in eo virtutum operatus est insignia, et præcipue in elemosyna sancta quam fortiter tenuit, dum fideliter vixit. Inter cætera de se lætus et hilaris ita in R littera lusit:

Scandit ab R. Gerbertus in R., post papa vigens R.

Hoc aperte demonstrans quod hi tres episcopatus honores, quos professione regularis vitæ Patris Benedicti monachus factus suscepit, rexit et tenuit, hujus R litteræ signo in capite sunt declarati; » scilicet *Remensis, Ravennas et Romanus*.

De eodem pontifice Glaber Rodulfus lib. I Histor. ita scribit: « Accersens imperator Gerbertum Ravennæ archiepiscopum, constituit illum principalem Romanorum pontificem. Isque Gerbertus oriundus Gallis exstitit, minorum etiam gerens prosapiam, sed tamen ingenio acerrimus, artiumque liberalium studiis plenissime instructus. Proinde Remorum etiam a rege Francorum Hugone fuerat constitutus

pontifex. Sed quoniam valde erat acer ac providus, A intelligens Arnulfum ejusdem urbis archiepiscopum quo vivente ordinatus fuerat ex consensu ejusdem regis, niti in pristinam reformari sedem, caute iter arripiens, ad prædictum devenit Ottonem. Quisatis honorifice ab eodem susceptus: quem etiam statim Ravennæ, inde vero Romanæ urbis sublimavit pontificem. »

De ipso episcopi provinciæ Remensis, in decreto electionis illius ad eundem archiepiscopatum, ita scripsere: « Nos episcopi Remorum diœceseos, secundum constitutiones Patrum, favore et conniventia utriusque principis nostri, domni Hugonis Augusti, et excellentissimi regis Roberti, assensu quoque eorum qui Dei sunt in clero et populo, eligimus nobis archiepiscopum abbatem Gerbertum, ætate B maturum, natura prudentem, docibilem, affabilem misericordem. . Hujus vitam ac mores a puero novimus, studium in divinis ac humanis rebus experti sumus; hujus consiliis ac magisterio informari quærimus, ejus electionem subscribendo confirmamus. » Ipsum Gregorius V pontifex optimus et ecclesiasticæ studiosissimus disciplinæ ad Ravennatem archiepiscopatum evexit, multisque ornavit privilegiis ob eximia ejus merita.

Stephanum Ungarorum regem sanctissimum, qui Pannoniam ad Christi fidem perduxerat, regis nomine regioque diademate Silvester II cohonestavit, crucem ante ipsum, ceu apostolatus insigne gestari jussit, ecclesias in ejus ditionibus constitutas ipsi ordinandas reliquit, Strigoniensem Ecclesiam, eo rogante metropolim constituit, cæteros episcopos, gentemque totam apostolica benedictione confirmavit, ut testatur Cartuius episcopus in Vita S. Stephani regis Ungarorum, apud Surium, ad diem 20 Augusti. Arnulfi Remensis archiepiscopi restitutionem confirmavit Silvester II, ea arte ac prudentia, ut iis quæ in ipsum scripserat æmulationis et contentionis ingenio, et actis synodi Remensis in qua depositus fuerat, non derogaret, et sedis apostolicæ auctoritati consuleret. Unde et *reatus conscientiæ* meminit, et *quibusdam excessibus pontificali honore privatam* asserit in epistola ad ipsum data; et ei subvenire se dicit, ut *quia ejus abdicatio Romano assensu caruit, Romanæ pietatis munere reparetur.* D Obiit Silvester II 12 Maii anno Christi 1003, cum annos quatuor et menses tres vel quatuor sedisset. Ipsi hoc epitaphium posuit Sergius IV pontifex Maximus, quod Bennonis calumniam, ab aliis simplicioribus et nimis credulis scriptoribus exceptam, funditus subvertit:

Iste locus mundi Silvestri membra sepulti
Venturo Domino conferet ad sonitum
Quem dederat mundo celebrem doctissima virgo
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena sede
Remensis populi metropolim patriæ.
Inde Ravennatis meruit conscendere summum
Ecclesiæ regimen nobile, sicque potens

Post annum Romam mutato nomine sumpsit
Ut toto pastor fieret orbe novus.
Cui nimirum placuit sociali mente fidelis,
Obtulit hoc Cæsar tertius Otto sibi
Tempus uterque comit clara virtute sophiæ;
Gaudet et omne sæclum, frangitur omne reum.
Clavigeri instar erat cœlorum, sede potitus,
Terna suffectus cui vice pastor erat.
Istæ vicem Petri postquam suscepit, abegit
Lustrali spatio sæcula morte sui.
Obrigit mundus discussa pace triumphus,
Ecclesiæ nutans dedidit requiem.
Sergius hunc loculum miti pietate sacerdos,
Successorque suus compsit amore sui.
Quisquis ad hunc tumulum deversa lumina vertis,
Omnipotens Domine dic miserere sui.

Occasionem dedit fingendi ipsum magicis artibus deditum fuisse, summa ejus in mathematicis peritia, in novis horologiis aliisque machinis excogitandis acerrimum ingenium, in perficiendis industria, quæ rudi sæculo, ineruditis hominibus, absque familiari genio et dæmonis ope fieri non posse videbantur. Rumorem ineptum auxit summa ejus felicitas, quod nempe vir ignobilis, ex claustro ad aulam penetrasset, quod facile se insinuasset in amicitiam principum, quod archiepiscopatus duos Galliæ et Italiæ primarios obtinisset, ac demum ad sedem pontificiam esset proventus. « Hæc vulgariter ficta (ut Willelmi Malmesburiensis verbis utamur), eo quod soleat populus litteratorum famam lædere, dicens illum loqui cum dæmone, quem in aliquo viderit excellentem opere. Unde Boetius in libro de Consolatione philosophiæ queritur propter studium sapientiæ se de talibus notatum, quasi conscientiam suam sacrilegio polluisset ob ambitum dignitatis. *Non conveniebat, inquit, vilissimorum me spirituum præsidia captare, quem tu in hanc excellentiam componebas, ut consimilem Deo faceres, Atqui hoc ipso videmur affines maleficio, quod tuis imbuti disciplinis, tuis instituti moribus sumus.* » Ingenii et eruditionis suæ nonnulla reliquit monumenta Silvester II, librum scilicet de Geometria, quem in bibliotheca Farnesiana se legisse testatur Onuphrius Panvinus in Adnotationibus ad Platinam; librum de Numeris ad Constantinum monachum Floriacensem, et plerasque epistolas breves, quæ exstant partim in Biblioth. PP., editæ ex cod. Papyrii Massoni, partim tom. II Historiæ Francorum Andreæ Duchesnii. Scriptæ sunt ante illius pontificatum, et nonnullæ sunt in Joannem XV pontificem maximum duriores. Gerberti epistolam ad Constantinum monachum Floriacensem De spheræ constructione, et sermonem egregium De informatione episcoporum, edidit P. Mabillonius tomo II Veterum Analectorum. Eidem ascribendum censet Libellum in quemdam Porphyrii locum, cujus Libelli præfatio ad Ottonem III imperatorem edita est tomo I Analectorum. Ejusdem Geometriam, et Rhythmomachiam in bibliothecæ Thuanæ ms. codice exstare mox laudatus Mabillonius testatur tomo II Analectorum, pag. 215.